

Türk Sinemasında Şiddetin Sunumu: Film Fragmanları Üzerine Bir İçerik Analizi

Burak İLİ*

Öz

Medya ve şiddet arasındaki ilişki karmaşık ve çok yönlüdür. Medya haber, televizyon, film, internet, sosyal medya, video oyunları ve diğer iletişim araçları üzerinden çeşitli şiddet içerikleri üretmekte ve sunmaktadır. Medyada şiddetin temsil biçimi, bu temsillerin izleyiciler üzerindeki etkileri, medya paydaşlarının toplumsal sorumluluğu gibi konular, medya ve şiddet ilişkisini anlamak adına önemlidir. Bu kapsamda ele alınan bu araştırma, Türk sinemasında şiddetin pazarlama aracı olarak kullanımını film fragmanları üzerinden incelemektedir. Şiddet unsurlarının, fragmanlar üzerinden milyonlarca seyirciye nasıl sunulduğunu ortaya çıkararak çözüm önerileri sunmayı amaçlayan bu çalışmada, nicel araştırma desenlerinden yararlanılarak içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda, şiddet unsurlarına en fazla komedi türündeki film fragmanlarında yer verildiği belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, film fragmanlarında en çok fiziksel şiddet türlerine yer verildiği ve şiddeti uygulayanların da şiddet uygulananların da ağırlıklı olarak erkekler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, film fragmanlarındaki şiddet içeriklerinin gerek güldürü unsuru olarak gerekse seyircide ilgi uyandırma amacıyla dramatize edilerek sunulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çerçevede, film fragmanlarının ve sinemanın şiddetin normalleştirilmesi ve izleyicinin duyarsızlaştırılmasındaki rolü, üzerine düşünülmesi gereken önemli bir konudur. Toplumsal bir sorumlulukla medya içeriği üretmek, şiddetin normalleşmesini engellemek ve izleyicileri bilinçlendirmek, bu konuda atılacak acil ve önemli adımlar olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Türk Sineması, Film Fragmanları, Medya, İçerik Analizi

*Öğr. Gör. Dr., Iğdır Üniversitesi Teknik Bilimler MYO Görsel-İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölümü, Iğdır, Türkiye

E-mail: burak.ili@igdir.edu.tr
ORCID: 0000-0003-2816-101X
DOI: 10.37679/trta.1393624

İLİ, B. (2024). Türk Sinemasında Şiddetin Sunumu: Film Fragmanları Üzerine Bir İçerik Analizi. TRT Akademi, 09(20), 228-251. <https://doi.org/10.37679/trta.1393624>

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 20.11.2023
Revizyon Tarihi: 03.01.2024
Kabul Tarihi: 03.01.2024

Presentation of Violence in Turkish Cinema: A Content Analysis on Film Trailers

Burak İLİ

Abstract

The relationship between media and violence is complex and multifaceted. Media produces and presents various forms of violent content through news, television, film, the internet, social media, video games, and other communication channels. The representation of violence in the media, the effects of these representations on viewers, and the social responsibility of media stakeholders are important aspects to understand the relationship between media and violence. This research focuses on examining the use of violence as a marketing tool in Turkish cinema through film trailers. In this study, the aim is to reveal how elements of violence are presented to millions of viewers through film trailers and to provide solutions. Content analysis is conducted using quantitative research designs. According to the data obtained, it is determined that violence elements are most prominently featured in film trailers of the comedy genre. Additionally, it is found that physical violence is the most prevalent type in film trailers, with perpetrators and victims predominantly being male. Furthermore, it is concluded that the violence content in film trailers is presented in a dramatized manner, both for comedic effect and to capture the audience's interest. In this context, the role of film trailers and cinema in normalizing violence and desensitizing viewers is an important issue that requires consideration. Taking social responsibility in producing media content, taking urgent and significant steps such as preventing the normalization of violence, and raising awareness among viewers will be crucial in addressing this matter.

Keywords: Violence, Turkish Cinema, Film Trailers, Media, Content Analysis

Research Paper

Received: 20.11.2023

Revised: 03.01.2024

Accepted: 03.01.2024

1. Giriş

Küresel toplumun dinamik bir parçası hâline gelen kitle iletişim araçları haberdar edilmeye, sosyal medya platformlarından geleneksel medya organlarına kadar geniş bir yelpazede içerik sunarak, bilgi akışını ve kültürel etkileşimi biçimlendirmektedir. Medya içeriğinde sıkça şiddet unsurlarına başvurulması ise geçmişten günümüze süren araştırmalara konu olmaktadır (Fanti vd., 2009; Gerbner vd., 1977; Kronja, 2006; Özer, 2017; Siddegowda, 2023; Willis ve Strasburger, 1998). Medyada yer alan şiddet, sessiz sinemanın ve sonrasında gelişen televizyonun etkilerinin incelenmeye başlandığı ilk zamanlardan beri süregelen bir tartışma konusudur. Medya içindeki şiddet tartışması, özellikle televizyonun çocuklar ve gençler üzerinde olası olumsuz etkilerine odaklanan kitle iletişim araçlarındaki şiddetin etkileriyle ilgilidir (Taylan, 2010). Televizyon programları, sinema filmleri, video oyunları ve haberler gibi medya içerikleri, çeşitli şiddet temsilleriyle doludur. Bu temsiller, gerçek dünyadaki şiddet olaylarından esinlenilmiş olabileceği gibi, aynı zamanda dramatize edilmiş, abartılmış veya estetik bir çerçeve oluşturulmuş şekilde sunulabilmektedir.

Şiddet olgusunu tanımlamaya ve nedenlerini ortaya çıkarma yolunda birçok araştırma ve yaklaşım gerçekleştirilmiştir. Her ne kadar ilk olarak fiziksel şiddet akla gelse de şiddet psikolojik, cinsel, toplumsal ve sözlü şiddet gibi farklı türleri de içinde barındırmaktadır (Mutlu, 1997, s. 55). İnsanlık tarihiyle yaşıt olan şiddet olgusu her toplumda ve her dönemde farklı türlerde ortaya çıkmaktadır. Şiddeti seyretmek ise popüler bir eğlence biçimi hâline gelmiştir. Roma'daki gladyatör savaşları, İspanya'daki boğa güreşleri, boks maçları ve polisiye/aksiyon filmleri gibi şiddet içeren eylem ve aktiviteler, tarih boyunca insanların ilgisini çekmiştir. Resimden heykele, müzikten sinemaya kadar bir iletim veya dışavurum unsuru olarak şiddet, neredeyse sanatın hemen her alanında görülebilmektedir (Erdem, 2020, s. 1212).

Teknoloji alanında yaşanan gelişmeler, şiddet içeren içeriklerin erişilebilirliği ve yayılımını artırmada önemli bir rol oynamıştır. Medya tanımlarının çoğunda yaygın olan varsayım, medyanın maruz kalanların yaşamlarını, algılarını ve davranışlarını etkileyen bir araç olduğu yönündedir (Kittler, 2009). Bu kapsamda televizyon, özellikle çocuklara daha fazla şiddet içerikli eğlencenin ulaştırılmasında kritik bir görev üstlenirken video oyunları ise medyada şiddete maruz kalınmasını artırmıştır (Felson, 1996, s. 104). Şiddet unsurlarının görsel açıdan estetezize edilerek sunulması, İngilizce konuşulmayan yerler de dâhil olmak üzere geniş kitlelere ve yerel izleyiciye hitap eden ve kolay pazarlanabilir bir içerik ve formül hâline dönüşmüştür (Trend, 2008, s. 16). Sinemanın ilk örneklerinden bu yana şiddet içeriklerinin bilim kurgudan korkuya, dramdan komediye kadar hemen hemen

her türde kullanılması, seyircinin şiddete olan ilgisinin ve isteğinin de bir göstergesi konumundadır.

Medya ve şiddet arasındaki bu karmaşık ilişki, günümüzde teknolojinin hızlı ilerlemesi ve medya türlerinin çeşitlenmesiyle birlikte yeni boyutlar kazanmıştır. Televizyon, sinema, internet ve video oyunları gibi medya araçları, geniş kitlelere ulaşarak şiddetin yayılma ve algılanma biçimlerini değiştirmiştir. Bu araştırma, film fragmanlarında şiddet unsurlarının pazarlama ve reklam aracı olarak seyirciye nasıl yansıtıldığını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın önemi, fragmanlarda şiddetin nasıl ve ne sıklıkla kullanıldığına odaklanılmasıdır. Türk sinemasında en çok seyirci çeken ilk 20 filmin fragmanlarının incelenmesi, mevcut araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Nicel yöntemlerden yararlanılarak tasarlanan bu çalışmada, Türk sinemasında en çok izlenen 20 sinema filmine ait fragmanlar içerik analizine tabi tutulmuş ve şiddet ile ilgili sundukları içerikler ortaya çıkarılmıştır.

2. Medya ve Şiddet İlişkisi

Medya ve şiddet ilişkisi, her daim geniş bir eleştirel ve sosyal konu hâline gelmiştir. Televizyon, sinema, video oyunları, haber medyası ve diğer medya türleri, çeşitli şekillerde şiddeti temsil etme ve izleyiciye iletmeye çalışma eğilimindedir. Bu temsiller, toplumsal normları, değerleri ve algıları etkileyebilir, bu nedenle medyada şiddetin doğru bir şekilde ele alınması ve anlaşılması önemlidir.

Geçmişten günümüze kadar medyadaki şiddetin izleyiciler üzerindeki etkisine yönelik birçok araştırma yapılmıştır (Allen vd., 2022; Anderson vd., 2003; Greene ve Krcmar, 2005; Hoyt, 1970; Kahya, 2018; Krahé, 2017; Murray, 2008; Reid ve Finchilescu, 1995; Shomron ve Schejter, 2021). Bu araştırmaların genellikle ortak özelliği, aynı sonuçları bulma eğiliminde olmalarıdır. Yani, bu araştırmalar incelendiğinde, medyadaki şiddetin saldırgan düşünceler, duygular ve eylemler üzerinde az ya da çok ancak mutlak bir etkisi olduğu ortak sonucu göze çarpmaktadır. 50 yıl önce yapılan bir çalışmada, televizyonda şiddete yüksek şekilde maruz kalan bireylerin gerçek hayattaki saldırganlık derecelerinin arttığına yönelik sonuçlara ulaşılmıştır. Albert Bandura tarafından geliştirilen sosyal öğrenme kuramına göre, bireylerin çevrelerindeki gözlemler yoluyla öğrenme sürecine odaklanmakta ve insan davranışlarının çeşitli faktörlerle etkilendiğini açıklamaktadır. Sosyal öğrenme kuramı, özellikle başkalarının davranışlarını gözlemlenme, taklit etme ve bu yolla öğrenme sürecini vurgulamaktadır (Bandura vd., 1963; Bandura, 1971). Bushman tarafından medyadaki şiddete yönelik yapılan bir başka çalışmada ise şiddet barındıran medya içeriklerine maruz kalmanın, bireylerin çevresini düş-

manca bir biçimde görmeye yönlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır (2016, s. 611). Buna rağmen medyadaki şiddetin izleyiciler üzerindeki etkileri konusunda farklı görüşler de olmakla birlikte hâlen birçok soru işareti bulunmaktadır. Yine de bu konudaki araştırmalar, medya içeriklerinin seçici bir şekilde kullanılması ve ailelerin medya okuryazarlıklarını gözden geçirmeleri gibi konularda farkındalık yaratması sebebiyle önemlidir.

Medyadaki şiddetin izleyiciler üzerindeki etkileri sadece saldırganlıkla sınırlı değildir; aynı zamanda korku, endişe, duyarsızlık ve travmatik etkileri de içerebilmektedir. Ayrıca bazı medya içerikleri şiddeti abartılı veya romantize edilmiş bir şekilde sunarak, izleyicilerde şiddetin normalleştirilmesine veya duyarsızlaştırılmasına neden olabilmektedir. Cantor (2000, s. 33), medyada yansıtılan şiddetin oldukça popüler, yaygın ve kolay erişilebilir olduğunu ve özellikle çocukları bundan uzak tutma girişimlerinin ancak kısmen başarılı olabileceğini öne sürmektedir. Ancak medyada yer alan şiddet unsurları yalnızca çocuklar ve gençleri değil, toplumların tüm kesimini doğrudan veya dolaylı olarak etkileyebilmektedir.

Saldırganlık ve şiddet unsurları, sosyal ve ekonomik kaynaklara erişimdeki eşitsizliklerden, yetersiz tıbbi ve eğitim hizmetlerinden, kalıcı ırkçılık ve toplumsal baskıdan, ayrıca ateşli silahlara kolay erişimden kaynaklanan belirgin davranışlardır. Medyanın şiddetle ilgili gösterimleri, genellikle bu kültürü onaylamak veya duyarsızlaştırmak amacıyla kullanılmaktadır (Schooler ve Flora, 1996, s. 290). Medya içeriklerinin birer ideolojik araç olduğuna yönelik perspektiften bakıldığında ise, şiddetin medya sunumlarında çeşitli biçimlerde ortaya çıkması kaçınılmazdır. Bu ideolojik araç, şiddetin normalleştirilmesini, şiddetin olumsuz yönlerini vurgulamayı veya yalnızca bir tür katarsisi içerebilmektedir (Gül ve Sepetci, 2018, s. 25).

Şiddet, temelde kendini ifade eden unsurlar barındırdığından küresel medya endüstrisinde her zaman tercih edilen bir malzeme olmuştur. (Gerbner, 1994). Çünkü, bu tür içerikler genellikle dramatik ve çarpıcı anlatımlar sunarak büyük bir izleyici kitlesi çekmektedir. Bu tür unsurlar, duygusal tepki ve ilgi uyandırma potansiyeline sahip olduğu için küresel medya platformlarında her zaman tercih edilen bir malzeme olmuştur. Günümüz medya kuruluşları, genellikle kâr elde etme ve pazar hâkimiyeti kurma amacıyla hareket etmektedirler. Bu nedenle, nispeten düşük maliyetle üretilebilen ve tüm toplumlar tarafından kolayca ilgi çeken şiddet gibi bir konuyu sürekli olarak gündemde tutmaları anlaşılabilir (Özer, 2017, s. 5). Bu durum, medyada sıkça yer alan şiddet unsurlarının geçmişte olduğu gibi gelecekte de araştırma ve tartışmalara konu olacağına işaret etmektedir.

Geçmişte olduğu gibi günümüz medyasında da şiddet; toplumlara seyirlik bir eğlence malzemesi olarak sıkça sunulmaktadır (Uysal, 2006, s. 121). Televizyon-

daki şiddetin tasviri, özellikle eğlence ve haber programlarında seyirci kitlesini çekebilmek için bir rekabet ve pazarlama aracı olarak kullanılmaktadır (Hamilton, 2000, s. 3). Sinemada, sosyal ağlarda ve video oyunlarında da eğlence malzemesi olarak sıkça tercih edilen şiddet unsurları yalnızca fiziksel olarak değil, psikolojik veya sözel olarak da farklı biçimlerde izleyiciye sunulabilmektedir. İster eğlence ister farklı bir amaç için olsun, medya üzerinden şiddetin temsil edilmesi, izleyici kitlesinin algısını etkileyebilmekte ve toplumsal tartışmalara yol açabilmektedir. Bu nedenle, medyanın sorumlu bir şekilde şiddet içeriklerine yer vermesi ve izleyicilere karşı duyarlılık göstermesi önemlidir.

3. Sinemada Şiddetin Sunumu

Toplumun adeta bir yansıması olarak sinema genellikle günlük yaşamdan sıkça beslenmektedir. Bu yansımalar arasında şiddet unsuru da sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Sinemanın görsel dili, şiddeti estetize etme yeteneğiyle seyircileri az ya da çok etkilemektedir. Ancak bu etki, yalnız seyirci üzerinde duygusal bir tepki oluşturmaktan öte, şiddetin toplumsal ve kültürel bağlamda nasıl işlendiğini anlama fırsatı da sunabilmektedir. Sinemada sunulan şiddet, sadece dramatik bir unsur olarak kullanılmaz, aynı zamanda toplumsal mesajlar taşımaktadır. Filmlerdeki şiddet sahneleri, izleyiciye gerçeklikle olan ilişkisini sorgulatmaktadır. Şiddetin çeşitli formları, izleyicide tartışma ve düşünce uyandırır, bu da toplumsal normların ve değerlerin sorgulanmasına yol açabilmektedir.

Sinema, yaratıcılık ve hayal gücü süreci ile ortaya çıkan ve eğlenceden propaganda, eğitimden yeni kültürlerin yayılmasına kadar farklı amaçlar doğrultusunda iletiler taşıyan bir kitle iletişim aracıdır (Rosita ve Prathisara, 2022, s. 92). Sinemada şiddet ise, uzun bir geçmişe dayanan ve pek çok farklı şekilde temsil edilen bir temadır. Bu temsil biçimleri, film yapımcılarının estetik tercihlerine, hikâye anlatma tekniklerine ve izleyiciye yönelik amaçlarına bağlı olarak değişebilir. Şiddet, bir filmde bir karakterin diğerine fiziksel zarar verme eylemi olarak tasvir edilebileceği gibi, duygusal veya psikolojik şiddet de içerebilmektedir. Carter ve Weaver (2003), sinemayı şiddetin en acımasız, korkutucu, kanlı ve aşırı sahnelerini etkileyici bir şekilde görselleştiren bir sanat dalı olarak tanımlamaktadırlar.

Seyirci üzerinde son derece güçlü bir duygusal etkiye sahip olduğundan sinema, şiddet ve saldırganlık unsurları açısından son derece tehlikeli bir sanat hâline gelmektedir (Batalina ve Kostiuik, 2022, s. 55). Başlangıcından günümüze kadar şiddetin sinema üzerindeki etkisi ve şekli değişikliğe uğramıştır. Başlangıçta, sinemadaki şiddet genellikle gerçekçi detaylardan uzak, alegorik bir şekilde temsil edilirken zamanla, şiddetin sinemadaki temsili giderek daha doğal ve çarpıcı bir

hâl almıştır. Tüm olumsuz duyguları tetiklemesine rağmen şiddet bir çekicilik hissi uyandırabilir ve kişinin güce ve güçlülüğe özdeşleşmesini teşvik edebilir. Bu, şiddeti estetik bir şekilde sunarak büyüleyici ve cazip hâle getirebilir. Sinematografik açıdan başarılı kabul edilen ve gerçekçi bir dünya görüntüsü yaratan bu filmler, şiddeti estetize ederek ve olayları kabul edilebilir bir şekilde sunarak sorunlu bir sıradanlaştırma ve normalleştirme durumu yaratabilir (Orta, 2020, s. 360-361). Sinemada, seyircinin şiddeti haklı bulabileceği, estetik bir biçimde sunulan içerikle karşılaşmak mümkündür (Kalkan, 2018, s. 70). Birçok aksiyon, polisiye ve savaş filmi gibi türler, şiddeti temsil ederek hikâyeyi zenginleştirmeye veya izleyiciyi etkilemeyi amaçlamaktadır. Bu tür filmlerde, çatışma ve aksiyon, karakter gelişimi ve hikâye ilerlemesi için önemli bir rol oynayabilir. Örneğin, savaş filmleri genellikle savaşın yıkıcı doğasını vurgular ve izleyiciye bu tür olayların insanlar üzerindeki etkilerini düşündürme amacını taşır. Ayrıca, sinemada şiddetin genellikle erkekler tarafından kadınlara ve çocuklara yönelik olarak sunulması da dikkat çeken ve tartışılması gereken bir sorun olarak ortadadır.

Sinema, şiddeti farklı açılardan ele almakta ve izleyici üzerinde derin etkiler bırakabilmektedir. Şiddetin estetize edilmiş biçimi, izleyiciyi etkileme gücüne sahip olsa da bu etki aynı zamanda şiddetin toplumsal ve kültürel boyutlarını sorgulamak için bir fırsat da sunmaktadır. Sinemada şiddetin kullanımı, bazen hikâyenin önemli bir unsuru olarak işlev görebilir. Örneğin, bir kahramanın zorlu bir mücadeleye içinde olduğu bir aksiyon filminde şiddet, izleyiciyi gerilimli bir atmosfer içinde tutmak için kullanılabilir. Diğer durumlarda ise şiddet, bir karakterin içsel çatışmasını veya toplumsal eleştiriyi ifade etmek için kullanılabilir. Ancak, sinemada şiddetin temsili bazı araştırmacılara göre gerçek dünyadaki şiddeti romantize edebilmekte veya normalleştirebilmektedir. Bu durum, özellikle çocuk ve genç izleyiciler üzerinde etkisi olan bir konudur. Ayrıca, şiddetin cinsiyet rolleri, etnik kimlik ve diğer toplumsal meselelerle olan etki ve ilişkisi de film eleştirmenleri ve akademisyenler arasında tartışma konusu olmaya devam etmektedir.

4. Bir Pazarlama Aracı Olarak Film Fragmanları

Film fragmanları, bir filmin tanıtım ve pazarlama stratejilerinin önemli bir bileşenini oluşturan kısa video kesitleridir. Bu fragmanlar genellikle filmlerdeki temel olayları, karakterleri ve atmosferi seyirciye aktararak onları meraklandırmayı ve filme çekmeyi amaçlar. Fragmanlar, film vizyona girmeden önce seyircilere bir ön izleme sunarak beklentiler oluşturur. Ayrıca fragmanlar, film yapımcılarına ve yatırımcılara potansiyel izleyici kitlesi ve ticari başarı hakkında önemli ipuçları sağlamaktadır ki bu durum, fragmanların bir film projesinin başarısında kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Fragmanlar, öncelikli olarak sinema ve televizyon

endüstrisinde kullanılsa da video oyunları ve mobil uygulamalar gibi farklı alanlarda da tanıtım ve reklam amacıyla kullanılabilir.

Film pazarlaması, geçerli bilimsel bilgiye dayanması gereken yüksek derecede uzmanlaşmış bir alan hâline gelmiştir (Suckfüll ve Moellering, 2015, s. 139). Film fragmanları, bir filmin gösterime girmeden önceki en yaygın görülen film tanıtım ve reklam yöntemidir (Faber ve O'Guinn, 1984; Kernan, 2004). Genellikle bir ila üç dakika arasında olan bu fragmanlar, filmdeki çarpıcı sahneleri göstererek sinemalardaki gösteriminden önce beklentileri oluşturma amacını taşımaktadır (Wasko, 2004).

Film yapımcıları için filmin gösterime girmeden önce fragmanların etkilerini keşfetmek ve anlamlandırmak oldukça önemlidir çünkü yatırımcılar, filmin potansiyel başarı veya başarısızlığını öngörmek için fragmanları dikkate almaktadırlar. Bu durum, aynı zamanda film pazarlamacıları ve reklamcıları için de önemsenen bir konudur. Sadece ne kadar harcama yapacaklarını değil, aynı zamanda reklam ve tanıtım kampanyalarını etkili bir şekilde nasıl tasarlayacaklarını da fragmanlar aracılığıyla belirleyebilmektedirler (Modig vd., 2014).

Gişe hasılatında başarıya ulaşmış bir film için etkili tanıtım kampanyaları kaçınılmazdır. Fragmanlar ise filmlerin tanıtımı için en etkili araç olarak ortaya çıkmaktadır (Hixson, 2006, s. 214). Ayrıca film fragmanları yalnızca reklamlar değil, aynı zamanda hedonik deneyimlerdir (Devlin vd., 2011). Yapılan bir araştırmada, seyircilerde duyguları uyandıran ve harekete geçiren fragmanların, üniversite öğrencileri başta olmak üzere tüketicileri filmleri sinemada izlemeye teşvik etmede başarılı oldukları kanıtlanmıştır (Jerrick ve Crosby, 2013). Film fragmanlarının önemini belirlemek amacıyla yapılan bir başka araştırmada ise izleyicilerin %71'inin özellikle bir filme gitmeden önce o filmin fragmanını izlediğini ve film fragmanlarının kalitesini artırmanın, sinemaya izleyici çekilmesinde bir artışa yol açabileceği sonucuna ulaşılmıştır (Takahashi vd., 2000). Yeni medya ile birlikte fragmanların farklı mecralarda yayınlanma olanağı ve kullanıcıların fragmanlar hakkındaki yorum, beğeni, eleştiri gibi geribildirim yapma fırsatları göz önünde bulundurulduğunda, film fragmanlarının izleyiciyi çekme veya itmedeki etkisi oldukça önemlidir.

Fragmanlar aynı zamanda belirli bir filmin tanıtımını gerçekleştiren görsel-işitsel unsurlardır. Bu görsellerin tanıtımı ve yayılması, küresel kültürde ortak bir anlam oluşturmayı amaçlamaktadır. Fragmanlar, filmin retorikliği hakkında bilgi verirken, aynı zamanda metin-ötesi yapılar olarak da ortaya çıkmakta ve pazarlama özellikleri nedeniyle bir tür meta-metin hâline almaktadırlar. Fragmanların retorikliği, ideolojik ve kültürel olarak klasik Hollywood anlatı sinemasının tarihsel gelişimi

inde şekillenmiştir (Kılınçarslan, 2015, s. 33). Özellikle şiddet temalarının sine- ma dünyasındaki yeri ve işlenişi, Hollywood ile birlikte tüm dünya sinemalarında kullanılan ve tartışılan bir konudur. Sinemada şiddetin evrimine katkı sağlayan önemli bir faktör, izleyici beklentileri ve taleplerindeki değişimdir. Aksiyon filmle- ri, gerilim ve bilim kurgu türlerinde şiddetin dozu arttıkça, izleyiciler bu tür sah- neleri bekler hâle gelmiş ve bu talep doğrultusunda yapımcılar da içeriği şekillen- dirmişlerdir. Bu durum, sinemanın toplumun genelinde şiddeti nasıl algıladığını ve nasıl temsil ettiğini sorgulamamıza neden olmuştur.

Şiddetin sinemadaki temsili, sadece hikâye anlatımı amacı taşımakla kalmaz; aynı zamanda ticari bir kaygı da içermektedir. Şiddet içeren sahneler, film fragmanla- rında vurgulanarak seyirciyi çekmeye yönelik bir strateji olarak kullanılmaktadır. Bu durum, filmi daha çekici hâle getirme ve gişe başarısını artırma amacını taşı- maktadır. Ancak bu ticari kullanım, şiddetin sanatsal ifadeyle ilişkisini ve potansi- yel etik sorunları da beraberinde getirebilmektedir.

5. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, Türk sinemasında en çok seyirci çeken filmlerin fragmanlarındaki şiddet unsurlarına odaklanmaktadır. Nicel araştırma yöntemlerinden yararlanı- lan bu çalışmada veri toplama aracı olarak Box Office Türkiye web sitesi ele alınmış ve çalışma, en çok seyirci çeken ilk 20 Türk filmi ile sınırlandırılmıştır (Box Office Türkiye, 2023). Elde edilen veriler nicel içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. İçerik analizinde amaç, herhangi bir metnin içinde bulunan seçilen kavram veya sözcüklerin sıklığını ortaya çıkarmak ve sayısal olarak ifade etmektir (Stemler, 2001, s. 1). İçerik analizi, birçok disiplin tarafından kullanılsa da özelli- le iletişim araştırmalarının temel taşı konumundadır (Krippendorff, 2018). Nicel içerik analizi; iletişim içeriğinin kurallara göre kategorilere atanması, rakamlar, sayılar ve istatistiksel yöntemler ile analiz edilmesi sürecidir (Riffe vd., 2005, s. 23). Bu doğrultuda, film fragmanlarında yer alan ve Tablo 2’de belirtilen şiddet ol- gusuna yönelik belirlenen iki kategori ve anlamları doğrultusunda şiddet türüne göre içerikler oluşturulmuştur. Türk sinemasında en çok izlenen ilk 20 filmin türü, vizyon tarihi, toplam seyirci sayısı, şiddet türü ve içeriği gibi elde edilen veriler tablolaştırılarak ve görselleştirilerek sunulmuştur.

5.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, bir pazarlama ve reklam aracı olarak film fragmanların- da yer alan şiddet unsurlarının izleyiciye nasıl yansıtıldığını ortaya çıkarmaktır. Literatüre yönelik bir çerçeve sunmanın yanı sıra genellikle medyadaki şiddetin temsili konusundaki araştırmaların televizyon dizileri, programları, haberleri, si-

nema filmleri ve bunların izleyiciler üzerindeki etkileri üzerine gerçekleştirildiği göz önüne alındığında film fragmanlarına odaklanması, bu araştırmanın önemi oluşturmaktadır. Bu kapsamda, medyada yer alan şiddet unsurları nasıl ve hangi amaçlarla kullanıldığı ve Türk sinemasındaki film fragmanlarında şiddetin nasıl sunulduğu sorularına yanıt aranmaktadır.

6. Bulgular ve Yorumlar

Bu çalışmada, Türk sinemasında en çok seyredilen filmler ele alınarak bu filmlerin fragmanlarında yer alan şiddet ile ilgili unsurlar incelenmektedir. Araştırmanın gerçekleştirildiği tarih itibarıyla Türk sinemasındaki en çok izlenen 20 film Tablo 1'de paylaşılmıştır.

Sıra	Filmin Adı	Tür	Vizyon Tarihi	Toplam Seyirci
1	Recep İvedik 5	Komedi	16.Şub.17	7.437.050
2	Recep İvedik 4	Komedi	21.Şub.14	7.369.098
3	Düğün Dernek	Komedi	6.Ara.13	6.980.070
4	Fetih 1453	Aksiyon-Dram-Tarih	16.Şub.12	6.572.618
5	Müslüm	Biyografi-Dram-Müzik	26.Eki.18	6.480.563
6	Düğün Dernek 2: Sünnet	Komedi	4.Ara.15	6.073.364
7	Ayla	Biyografi-Dram-Tarih	27.Eki.17	5.589.872
8	Bergen	Biyografi-Dram-Müzik	4.Mar.22	5.484.798
9	7. Koğuştaki Mucize	Dram	11.Eki.19	5.365.522
10	Aile Arasında	Komedi	1.Ara.17	5.289.051
11	Arif v 216	Komedi-Fantastik-Müzik	5.Oca.18	4.968.462
12	Recep İvedik 2	Komedi	13.Şub.09	4.333.144
13	Recep İvedik	Komedi	22.Şub.08	4.301.693
14	Kurtlar Vadisi Irak	Aksiyon-Politik	3.Şub.06	4.256.567
15	Ailecek Şaşkınız	Komedi	2.Mar.18	4.034.858
16	G.O.R. A	Komedi-Macera-Bilim Kurgu	12.Kas.04	4.001.711
17	Recep İvedik 6	Komedi	8.Kas.19	3.986.797
18	Eyvah Eyvah 2	Komedi	7.Oca.11	3.947.988
19	CM101MMXI Fundamentals	Komedi-Gösteri	3.Oca.13	3.842.535
20	Babam ve Oğlum	Dram	18.Kas.05	3.839.883

Tablo 1. Türk Filmleri Seyirci Rekorları – İlk 20 Film

Kaynak: <https://boxofficeturkiye.com/tum-zamanlar/seyirci-rekorlari/turk-filmleri>

Tablo 1 incelendiğinde, Türk sinema seyircisinin çoğunlukla komedi türündeki filmleri daha sık tercih ettikleri gözlemlenmektedir. En çok izlenen iki filmin 7 milyonun üzerinde seyirciyle Recep İvedik 5 ve Recep İvedik 4 olmasının yanı sıra listede Recep İvedik serisine ait toplamda 5 filmin yer alması dikkat çekicidir. En çok seyirci çeken 20 filmin 13'ünün türünün komedi olması ilginç bir bulgu iken komedi dışındaki diğer en çok tercih edilen türlerin dram ve aksiyon olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca en çok seyirci çeken dram filmlerinden ikisinin son yıllarda kaybettiğimiz arabesk müziğin tanınmış sanatçılarından Müslüm Gürses ve Bergen'in yaşamlarını konu alan biyografi ve dram içerikli filmler olması da izleyicilerin son dönemde tercihlerine yönelik ipuçları sunmaktadır.

Seyirci sayısı, genellikle bir filmin ticari başarısını değerlendirmek için önemli bir ölçüt olarak kabul edilir. Başarılı bir film, genellikle büyük bir izleyici kitlesi çeker, geniş hasılatında yüksek rakamlara ulaşır ve bu durum film yapımcıları ve dağıtım-cılar için olumlu bir geri dönüş sağlar. Bu bağlamda, Tablo 1'deki en çok izlenen 20 filmin yer aldığı listede Recep İvedik serisinin yanı sıra Düğün Dernek serisi ve Eyvah Eyvah 2 gibi devam filmlerinin yer alması tesadüf değildir.

Türk sinemasında en fazla seyirci çeken 20 filmin fragmanları incelendiğinde, şiddete yönelik elde edilen bulgular aşağıdaki başlıklar altında paylaşılmıştır:

Kategoriler	Sayı
Fiziksel Şiddet	Fragmanlar içerisinde yer alan tokat atma, yumrukla vurma, cisim ile vurma, tükürme, zıpkınla vurma, saç çekme, boyun kırma, itme, silahla vurma, kezzap atma, tekme atma, boğma, bıçak çekme, tazyikli su, kılıç, roketatar, mızrak, ok, top ve balta kullanarak fiziksel zarar verme, dolaylı fiziksel zarar eylemlerini içermektedir
Psikolojik Şiddet	Fragmanlar içerisinde yer alan tehdit etme, küfretme, aşağılama, bağırma, alay etme, küçük düşürme olarak ortaya çıkan şiddet türlerini içermektedir.

Tablo 2. Kategorilere İlişkin Açıklamalar

Tablo 2'de verilen kategoriler ve açıklamalar doğrultusunda film fragmanları incelenmiştir. Film fragmanları içerisinde yer alan şiddet türü, şiddet uygulayan kişi-

nin cinsiyeti, şiddet uygulanan kişinin cinsiyeti, uygulanan şiddetin şekli ve şiddet olayının gerçekleştiği saniyeler ve dakikalar belirtilmiştir. Bu içeriklere ilişkin özetler tablo 3'te gösterilmektedir.

Film Adı	Fragmandaki Şiddet Unsurları (Dk-Sn)	Şiddet Türü	Şiddet Uygulayan	Şiddet Uygulanan	Uygulanan Şiddet Şekli
Recep İvedik 5	0.50	Fiziksel	Erkek	Erkek	Tokat
	1.19-1.23	Psikolojik	Erkek	Erkek/Kadın	Küfür
	1.41	Fiziksel	Erkek	Erkek	Yumruk
	1.48-1.51	Fiziksel	Erkek	Erkek	Cisimle Vurma
	2.12-2.16	Psikolojik	Erkek	Erkek	Küfür
	2.19	Fiziksel	Erkek	Erkek	Tokat
	2.51	Fiziksel	Erkek	Erkek	Tokat
	2.52	Psikolojik	Erkek	Erkek	Aşağılama
	2.59	Fiziksel	Erkek	Erkek	Yumruk
Recep İvedik 4	0.53-0.59	Psikolojik	Erkek	Erkek/Kadın	Aşağılama
	1.37-1.38	Fiziksel	Erkek	Erkek	Zıpkınla Saldırı
	1.39	Fiziksel	Erkek	Erkek	Tokat
	1.40	Fiziksel	Erkek	Erkek	Tokat
	1.41	Fiziksel	Erkek	Erkek	Tokat
	1.55-1.58	Psikolojik	Erkek	Erkek	Tehdit
	2.26-2.27	Psikolojik	Erkek	Kadın	Hakaret
	2.28-2.30	Fiziksel	Erkek	Hayvan	Yumruk-Kafa
	2.43	Psikolojik	Erkek	Erkek	Küfür
	2.53	Psikolojik	Erkek	Erkek	Aşağılama
2.56-3.01	Psikolojik	Erkek	Erkek	Küfür	
Düğün Dernek	0.53	Psikolojik	Erkek	Erkek	Tehdit
	1.32	Fiziksel	Erkek	Erkek	Yumruk
	1.37	Fiziksel	Erkek	Erkek	Yumruk
Fetih 1453	0.47-0.48	Fiziksel	Erkek	Erkek	Kılıç
	1.04-1.06	Fiziksel	Erkek	Kadın	Kılıç
	1.08	Fiziksel	Erkek	Kadın	Saç Çekme
	1.15-1.20	Fiziksel	Erkek	Erkek	Mızrak
	1.56-1.58	Fiziksel	Erkek	Erkek	Ok
	2.06-2.19	Fiziksel	Erkek	Erkek	Top/Ok/Balta
	2.31-2.33	Fiziksel	Erkek	Erkek	Bomba
	2.35	Fiziksel	Erkek	Erkek	Kılıç
	2.37	Fiziksel	Erkek	Erkek	Yumruk
2.43-2.44	Fiziksel	Erkek	Erkek	Boyun Kırma	
Müslüm	0.57	Fiziksel	Erkek	Kadın	Tokat
	1.00	Fiziksel	Erkek	Erkek (Çocuk)	Tokat
	1.16	Fiziksel	Kadın	Kadın	İtme
	1.45	Fiziksel	Bilinmiyor	Erkek	Silah
	1.46-1.49	Psikolojik	Erkek	Kadın	Bağırma

Film Adı	Fragmandaki Şiddet Unsurları (Dk-Sn)	Şiddet Türü	Şiddet Uygulayan	Şiddet Uygulanan	Uygulanan Şiddet Şekli
Düğün Dernek 2: Sünnet	1.17 1.23-1.25	Fiziksel Fiziksel	Kadın Erkek	Erkek Erkek	Cisimle Vurma Cisimle Vurma
Ayla	1.02 1.21 1.25-1.29	Fiziksel Fiziksel Fiziksel	Erkek Erkek Erkek	Erkek Erkek Erkek	Bomba Bomba Bomba
Bergen	1.32-1.35 1.42-1.44	Psikolojik Fiziksel	Erkek Erkek	Kadın Kadın	Tehdit Kezzap Atma
7. Koğuştaki Mucize	0.3-0.8 0.37	Psikolojik Fiziksel	Erkek (Çocuk) Erkek	Erkek Erkek	Alay Etme Yumruk
Aile Arasında	0.26-0.29 2.10-2.17	Fiziksel Psikolojik	Kadın Erkek	Erkek Erkek	Cisimle Vurma Tehdit
Arif v 216	0.35 0.56 0.57 0.57 0.58 1.00 1.18 1.20 1.23	Fiziksel Fiziksel Fiziksel Fiziksel Fiziksel Fiziksel Fiziksel Fiziksel Fiziksel	Erkek Erkek Erkek Kadın Erkek Erkek Erkek Erkek Erkek	Erkek Erkek Erkek Erkek Heykel Erkek Erkek Erkek/Kadın Kadın	Cisimle Vurma Tokat Tokat Tokat Yumruk Yumruk Tekme Silah Çekme
Recep İvedik 2	0.23 0.25 0.59-1.01 1.32 2.06 2.26-2.29	Psikolojik Fiziksel Psikolojik Fiziksel Fiziksel Psikolojik	Erkek Erkek Erkek Erkek Erkek Erkek	Erkek Erkek Kadın Erkek Kadın Erkek	Küçük Düşürme Cisimle Vurma Alay Etme Dolaylı Zarar İtme Tehdit
Recep İvedik	0.11 0.46 0.55 1.07-1.08 1.34	Fiziksel Fiziksel Fiziksel Fiziksel Psikolojik	Erkek Erkek Erkek Erkek Erkek	Erkek Erkek Erkek Erkek Erkek	Tokat Tokat Boğma Bıçak Küfür
Kurtlar Vadisi Irak	0.32 0.57-1.00 1.34 1.47-1.48 2.04-2.05 2.09-2.13	Fiziksel Fiziksel Fiziksel Fiziksel Fiziksel Fiziksel	Erkek Erkek Erkek Erkek Erkek Erkek	Erkek Erkek Erkek/Kadın Kadın Dini Mekân Erkek	Tazyikli Su Yumruk/Silah/ Bıçak Bomba Cisimle Vurma Roketatar Silah
Ailecek Şaşkınlık	0.52-0.54 1.37-1.38 1.57-2.02 2.06 2.18 2.19	Fiziksel Fiziksel Fiziksel Fiziksel Fiziksel Fiziksel	Kadın Erkek Erkek Erkek Erkek Kadın	Erkek Erkek Erkek Erkek Erkek Erkek	Yumruk Tokat Yumruk Yumruk Tekme Yumruk

Film Adı	Fragmandaki Şiddet Unsurları (Dk-Sn)	Şiddet Türü	Şiddet Uygulayan	Şiddet Uygulanan	Uygulanan Şiddet Şekli
G.O.R.A	0.46	Fiziksel	Erkek	Erkek	Taş Atma
	1.07	Fiziksel	Erkek	Erkek	Yumruk
	1.13	Fiziksel	Erkek	Erkek	Silah
	1.24	Psikolojik	Erkek	Bilinmiyor	Tehdit
Recep İvedik 6	0.25	Fiziksel	Erkek	Erkek	Tokat
	0.33	Fiziksel	Erkek	Erkek	Tokat
	1.00	Fiziksel	Erkek	Erkek	Silah
	1.12	Psikolojik	Erkek	Hayvan	Küfür
	1.45	Fiziksel	Erkek	Erkek	Tükürme
	2.17-2.19	Fiziksel	Erkek	Erkek	Tokat
	2.40	Fiziksel	Erkek	Erkek	Tükürme
Eyvah Eyvah 2	1.05	Fiziksel	Erkek	Erkek	Cisimle Vurma
	2.01	Fiziksel	Kadın	Erkek	Tokat
CM101MMXI Fundamentals	-	-	-	-	-
Babam ve Oğlum	0.23	Psikolojik	Erkek	Erkek	Küfür
	0.42	Fiziksel	Erkek	Kadın	İtme

Tablo 3. Film Fragmanlarının Şiddet Kategorilerine Göre Sınıflandırılması

Film fragmanlarına yönelik yapılan analizler sonucunda şiddet içeriğinin 75'i fiziksel ve 21'i psikolojik şiddet olmak üzere toplam sayısının 96 olduğu saptanmıştır. En fazla fiziksel şiddet şeklinin tokat (18) ve yumruk (15) olduğu, en çok psikolojik şiddet içeriğinin ise küfür (7) ve tehdit (6) olduğu tespit edilmiştir. 96 şiddet içeriğinin 89'unun erkekler tarafından uygulandığını ve şiddete maruz kalanların da genellikle erkekler olduğunu (78) görülmektedir. Ayrıca, başta Recep İvedik serisi ve diğer komedi türündeki film fragmanlarında görülen şiddet unsurlarının, diğer film türlerine göre daha sık kullanılması dikkat çekici bir sonuçtur. Buradan çıkarımla şiddet içeriklerinin komedi filmlerinde bir güldürü unsuru olarak sunulduğu ve sıradanlaştırıldığı söylenebilir. İncelenen 20 film fragmanında yalnızca CM101MMXI Fundamentals'ta herhangi bir şiddet unsuruna rastlanılmamıştır.

6.1. Recep İvedik Serisi

Yönetmenliğini Togan Gökbakar'ın yaptığı ve başrolünde Şahan Gökbakar'ın yer aldığı Recep İvedik 5, Recep İvedik 4, Recep İvedik 2, Recep İvedik ve Recep İvedik 6 filmleri, en çok izlenen 20 film içerisinde yer almaktadır. Komedi türünde yer alan serinin fragmanları incelendiğinde, tüm fragmanlarda birden fazla sözlü ve

fiziksel şiddet içeren sahnenin yer aldığı tespit edilmiştir. Serinin tüm filmlerinde mizah anlayışlarını vurgulamak ve absürt bir etki yaratmak amacıyla genellikle tokat ve küfür gibi şiddet unsurlarının kullanıldığı görülmektedir. İzleyici, bu tür şiddet unsurlarını gerçek bir tehlike olarak değil, komik bir olayın parçası olarak algılamaktadır ve şiddet unsurları, Recep İvedik serisinde mizahın bir aracı olarak sıkça kullanılmaktadır.

6.2. Düğün Dernek Serisi

Ahmet Kural ve Murat Cemcir'in başrollerinde olduğu Düğün Dernek 2: Sünnet ve Düğün Dernek filmleri, 6 milyonun üzerindeki seyirci sayısı ile Türkiye'de en çok seyredilen 3. ve 6. filmler olarak dikkat çekmektedir. Komedi türündeki iki filmin fragmanında da sözlü ve fiziksel şiddet unsurlarına yine komedi çerçevesi içinde yer verildiği ve şiddetin, mizahın bir parçası olarak sunulduğu gözlemlenmektedir.

6.3. Fetih 1453

Bir tarihi drama ve aksiyon türünde değerlendirilen ve İstanbul'un fethini konu alan Fetih 1453 filminin fragmanında savaş sahneleri, filmdeki şiddetin ana unsuru olarak görülmektedir. Filmde dramatik bir etki yaratmak ve izleyiciyi çekmek adına sıkça şiddet içeren sahnelere yer verilmesinin yanı sıra kadına yönelik şiddet ve işkence unsurları da yine fragmanda yer almaktadır.

6.4. Müslüm

Arabesk müzik türünün efsanesi olarak adlandırılan Müslüm Gürses'in hayat hikâyesinin anlatıldığı biyografik dram filmi olan Müslüm, yaklaşık 6.5 milyon seyirciyle sinemada en çok izlenen 5. film olarak dikkat çekmektedir. Filmin fragmanını incelendiğinde, kadına ve çocuğa yönelik aile içi fiziksel şiddet sahnelerinin ön planda olduğu görülmektedir. Müslüm filmi, sanatçının gerçek yaşam öyküsünü temel alarak dramatize edilmiş bir film olduğu için, filmdeki şiddet unsurları sanatın bir ifadesi olarak değerlendirilebilir. Bu unsurların, izleyiciye sanatçının hayatındaki zorlukları ve başarıları daha etkili bir şekilde anlatmak amacını taşımakla birlikte izleyici beyazperdeye çekmek adına fragmanda kullanıldığı söylenebilir.

6.5. Ayla

Türkiye'nin Oscar ödülleri için aday gösterdiği filmde, Türk-Kore ortak yapımı olan ve Türk-Kore Savaşı sırasında yaşanan gerçek bir hikâyeden esinlenilmiştir. Bu tür tarihî dramalar, genellikle savaşın getirdiği zorlukları konu edinmektedir ve savaş filmlerinde sıkça olduğu gibi şiddet unsurları barındırabilmektedir. Filmin fragmanında, savaş esnasındaki çatışmalar ve patlama sahnelerine sıkça yer verilmiştir.

Şiddet içerikli sahneler, genellikle savaşın gerçekçi bir şekilde tasvir edilmesi ve seyirciye savaşın yıkıcı etkilerini anlatma amacı taşıyabilmektedir.

6.6. Bergen

2022 yılında vizyona giren biyografi ve dram türündeki Bergen filmi, şarkıcı Bergen'in hayatını konu edinmektedir. Filmin fragmanında ise kadına yönelik fiziksel şiddet içeriklerine sıkça başvurulmuştur. Erkek şiddetinin en ağırlarına maruz kalan Bergen filminin fragmanı, izleyiciler için dramatik bir etki oluşturmaktadır. Hatta Bergen'in fragmanın sonunda ifade ettiği gibi *"Yıllardır utanıyorum. Hâlbuki utanacak hiçbir şey yapmadım ben. Ama dayak yedim, utancımдан yerin dibine girdim, gözümü dağladılar, utandım. Bir tek şarkı söylerken utanmadım ben."* repliği, filmin izleyiciye ne sunacağıının göstergesi gibidir.

6.7. Koğuştaki Mucize

7. Koğuştaki Mucize, Mehmet Ada Öztekin'in yönetmenliğinde 2019 yılında gösterime giren bir dram filmidir. Filmin fragmanı, çocukların zorbalığı ile başlamakta ve fragmanda yine fiziksel şiddet içeren unsurlara rastlanılmaktadır. Fragmandaki şiddet unsurları, özellikle hikâyenin dramatik ve trajik boyutlarında ortaya çıkmaktadır. Fragmandaki şiddet içerikleri, genellikle filmdeki duygusal yoğunluğu vurgulamak ve izleyiciye karakterin yaşadığı zorlukları anlatmak amacını taşıdığı söylenebilir.

6.8. Aile Arasında

Türkiye'deki en çok izlenen 10. film olan Aile Arasında'nın fragmanı incelendiğinde, şiddet içerikli sahnelerin az sayıda ve komedi unsuru olarak sunulduğu gözlemlenmiştir. Komedi filmleri, yapıları gereği genellikle güldürü unsurlarını içerir ve şiddet içeren sahneleri de genellikle mizah amacıyla kullandıkları söylenebilir.

6.9. Arif v 216

2018 yılında gösterime giren film, G.O.R.A. filmindeki popüler karakterler Arif v 216'nın başından geçen komik ve fantastik olayları anlatır. Fragmanda arka arkaya gösterilen tokat sahneleri, fiziksel şiddetin yine bir komedi filminde güldürü unsuru olarak sunulduğunu göstermektedir.

6.10. Kurtlar Vadisi Irak

En çok izlenen 14. film olan Kurtlar Vadisi Irak, bir televizyon dizisi olan Kurtlar Vadisi'nin devamı niteliğinde çekilmiş aksiyon ve politik türde bir filmidir. İçerdiği

şiddet unsurları nedeniyle uzun yıllar boyunca tartışma konusu hâline gelen Kurtlar Vadisi, çatışma, entrika ve aksiyon temalarını içererek izleyiciye Polat Alemdar adlı karakter çerçevesinden bir kahramanlık hikayesi sunmaktadır. Filmin fragmanını incelediğimizde replikten çok şiddet içerikli sahnenin yer aldığı görülmektedir. Yine fragmanda, bomba, silah, roketatar ve çatışma içerikli neredeyse kullanılmayan fiziksel şiddet unsuru kalmamıştır. Bunun yanı sıra erkekleri çıplak bir şekilde bırakmak, camiye yönelik bir roket ve namaz kılan bir Müslümana yönelik zulüm gibi psikolojik şiddet ve cinsel taciz gibi içeriklere de yer verildiği görülmektedir. Ayrıca her ne kadar erkek şiddeti ağırlıklı olsa da yine bir asker tarafından silahın dipçığıyle darp edilen bir kadına yönelik görüntüler de fragmanda yer almaktadır. Ayrıca, en çok izlenen 20 filmin fragmanı kıyaslandığında, en sık şiddet içeriğine başvuran filmin tartışmasız bir şekilde Kurtlar Vadisi Irak olduğu gözlemlenmektedir.

6.11. Ailecek Şaşkıncı

Komedi türünde beyaz perdede izleyiciyle buluşan Ailecek Şaşkıncı filminin fragmanı, fiziksel ve psikolojik şiddet olarak kabul edilebilecek sahneler içermektedir. Diğer komedi filmlerinde olduğu gibi şiddetin bir güldürü unsuru olarak sunulması söz konusudur. Diğer komedi filmleriyle birlikte ele alındığında komedi filmlerinin şiddeti minimize ettiğine ve basitleştirdiğinde yönelik bir çıkarım yapılabilir.

6.12. G.O.R.A.

Senaryosunu ve başrolünü Cem Yılmaz'ın üstlendiği 2004 yapımı bir komedi ve bilim kurgu filmi olan G.O.R.A., uzayda geçen maceraları konu edinmektedir. Filmin fragmanına yönelik gerçekleştirilen analiz kapsamında şiddet unsurlarının, genellikle hikâyenin bir parçası olarak mizah çerçevesi içinde ele alındığı ve gerçekçi ya da ciddi bir şekilde sunulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

6.13. Eyvah Eyvah 2

2011 yılında serinin devam filmi olarak vizyona giren Eyvah Eyvah 2, en çok izlenen 18. filmidir. Filmin fragmanı incelendiğinde, fiziksel ve sözlü olarak şiddet unsurları tespit edilmiş ve bu içeriklerin yine komedi unsuru olarak kullanıldığı gözlemlenmiştir. Sözlü ve fiziksel olarak gerçekleştirilen eylemlerin (bağırma, hakaret, küfür, vurma vb.) normalleştirilmesi ve sıradanlaştırılması, diğer incelenen komedi filmlerinde olduğu gibi burada da mevcuttur.

6.14. CM101MMXI Fundamentals

Cem Yılmaz'ın tek kişilik stand-up gösterisinin derlemesinden oluşan film, 2013

yılında vizyona girmiş ve yaklaşık 3.8 milyonluk seyirci sırasıyla en çok izlenen 19. film olarak listede yer almaktadır. Filme yönelik fragmanın tek bir sahnede ve skeç olarak çekildiği görülmektedir. Fragman kapsamında herhangi bir şiddet unsuruna yer verilmemesi dikkat çekici bir bulgudur.

6.15. Babam ve Oğlum

Dram türünde izleyici ile buluşan ve en çok izlenen 20. film olan Babam ve Oğlum, 2005 yılında vizyona girmiştir. Filmin fragmanında kadının kolundan çekilmesi dışında herhangi bir şiddet unsuruna rastlanmamıştır.

Şiddet unsurları, Türk sinemasının birçok farklı döneminde ve türünde işlenmiştir. Ancak, şiddetin ele alınma biçimi ve kullanımı film yapımcıları, yönetmenler ve senaristlerin estetik tercihlerine, hikâye anlatımına ve toplumsal duyarlılıklarına bağlı olarak büyük ölçüde değişiklik göstermektedir. Komedi filmlerinin neredeyse tamamında güldürü ve mizah unsuru olarak kullanılan şiddet, aksiyon türündeki filmlerde ise şiddetin hikâyenin tamamında veya daha detaylı ve dramatik şekilde yer aldığı görülmektedir. Türk sinemasında en çok seyirci çeken 20 filmin fragmanı incelendiğinde, şiddetin temsiline yönelik elde edilen bazı sonuçlar şunlardır:

- Hemen hemen tüm film fragmanlarında fiziksel ya da sözlü olarak şiddet unsurları bulunmaktadır.
- Film fragmanları incelendiğinde, şiddeti uygulayanların (89) ve uygulananların (78) erkekler olduğu görülmektedir.
- Komedi filmlerinin neredeyse tümünde fiziksel şiddet (yumruk, tokat vb.) görülmekle birlikte bunların bir güldürü unsuru olarak sunulduğu belirlenmiştir.
- Film fragmanlarının bir pazarlama ve reklam aracı olduğu göz önüne alındığında, izleyiciler şiddet içerikleriyle sıkça karşılaşmaktadır.
- Komedi filmlerinde şiddet içeren sahnelerde genellikle hareketli müzikler kullanılırken diğer film türlerindeki şiddet sahnelerinde ağırlıklı olarak duygusal müziklerin kullanıldığı tespit edilmiştir.
- Filmlerde ateşli silahlar ve diğer araçlar ile fiziksel şiddet kullanımının yaygın olduğu görülmektedir. Bu durum, bu araçların sıradan bir hâle gelmesine neden olabilmektedir.

Seyirciler, izleyecekleri filmleri tercih etmeden önce fragmanlarını seyretme eğilimi göstermektedirler. Fragmanlar genellikle 3 dakikayı geçmeyen ve filmin çarpıcı sahnelerini içeren kesitlerden oluşmaktadır. İncelenen 20 film kapsamında,

milyonlarca seyircinin izlediği filmler ve onların fragmanları aracılığıyla şiddetten duygusal olarak etkilenme, şiddete özenme ya da şiddete duyarsızlaşma gibi bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde maruz kalmanın söz konusu olduğu bir gerçektir.

7. Sonuç ve Tartışma

Medyanın yaygın kullanımının ve etkisinin devam edeceği düşünüldüğünde, en büyük amacı kâr elde etmek olan medya sahipleri ve yöneticilerinin bu kârlılığa hizmet eden şiddet unsurlarını geçmişte ve bugün olduğu gibi gelecekte kullanmaya devam edeceği tahmin edilmektedir. Şiddet içeren medya içeriklerinin sürekli tekrarı, izleyicilerin şiddeti normalleştirmesine ve duyarsızlaşması gibi etkilere neden olabilmektedir. Bu durum, şiddetin toplumda daha kabul edilebilir hâle gelmesine yol açabilir. Özellikle çocuklar ve gençler, medya içeriklerine karşı daha savunmasız olabilirler. Şiddet içeren oyunlar ve filmler gibi içeriklerin, gençlerde agresif davranışları teşvik etme riski ortaya çıkmaktadır.

Sinemanın başlangıcında, filmler genellikle sanatsal kaygılardan uzak, günlük konuları ele alan yapıtlar olarak bilinse de şiddet temasının daha o günlerden itibaren film yapımcılarının öncelikli odak noktalarından biri olduğu ifade edilmektedir (Grønstad, 2008, s. 25). Film fragmanları ise izleyicilerin film hakkında kısa ve ön bir bilgi sahibi olabilecekleri bir reklam ve tanıtım aracı olarak dikkat çekmektedir. Fragmanlar, izleyiciyi o filmi seyretmeye teşvik edecek en önemli unsurlardan biri olarak görülmektedir. Eskiden geleneksel medya aracılığıyla izleyici kitlesine ulaştırılan fragmanlar, günümüzde sosyal ağlar ve dijital mecralar aracılığıyla daha fazla kişiye ulaşmaktadır (Söğütlü ve Başer, 2023, s. 186). Ortalama 2-3 dakikadan oluşan fragmanlar, bir filmi olduğundan daha iyi ya da daha kötü gösterme potansiyeline ve etkisine sahiptir (Avrich, 2002, s. 68). İkna edici bir iletişim aracı olarak fragmanlar, seyircilerin tercih ve eğilimlerinde önemli bir rol oynamaktadırlar.

Mevcut araştırma kapsamında, Türk sinema izleyicisinin ağırlıklı olarak komedi türündeki filmleri tercih ettikleri görülmektedir. Yine, bu komedi filmlerinin neredeyse tamamında şiddet içeriklerinin yer aldığı tespit edilmiştir. Bu durum, şiddetin bir komedi unsuru olarak izleyiciye sıradan bir durummuş gibi sunulmasını ve şiddetin normalleştirildiğine dair bir çıkarımda bulunabilmemizi gündeme getirmektedir. Şiddetin kaynağının erkek ağırlıklı olarak sunulması, araştırmadan elde edilen bir başka sonuçtur. Erkeğin kadına ve erkeğe gösterdiği şiddetin temelinde erkeklik hegemonyasının baskın olduğunu ifade eden Küçük Durur (2022, s. 46), eril şiddetin, toplumsal yapıdan beslenen bir olgu olarak ele alınması gerektiğini ifade etmektedir. Kadına yönelik şiddetin dramatik bir unsur olarak sıkça

sunulması, şiddetin meşrulaştırılması ve normalleştirilmesine katkı sunmaktadır. Sinema filmleri ve fragmanlarında silahın sıkça kullanılması da bir başka dikkat çekilmesi gereken sorunu gündeme getirmektedir. Silahların kolay erişilebilirliği ve bireysel kullanımındaki yaşanan artış, gündelik yaşamda olduğu gibi silahın ve beraberinde getirdiği şiddetin daha sık sunulmasına neden olmaktadır. Tüm bunlar dikkate alındığında, sinema özelinde ve genel olarak medyadaki şiddet içeriklerine yönelik aşağıda belirtilen çözüm önerilerinin, etkili olabileceği düşünülmektedir:

- Medya içerikleri ve şiddetin potansiyel etkileri konusunda, izleyicilere yönelik farkındalık oluşturmak amacıyla medya okuryazarlığı eğitimleri verilmelidir. Yine bu alanda oluşturulacak basit ve etkili içeriklerin, başta sosyal ağlar olmak üzere çeşitli platformlarda paylaşılması, toplumun tüm kesiminin erişiminde ve bilinçlenmesinde etkili olacaktır.
- Filmlerdeki şiddet sahneleri, gereksiz yere abartılmadan ve romantize edilmeden gerçekçi bir şekilde tasvir edilmelidir. Aşırı şiddet içeren sahnelerin, izleyicide olumsuz etkiler yaratabileceği gerçeği göz önünde bulundurulmalıdır.
- Şiddet içeren filmler, özellikle çocuk ve genç izleyiciler için daha sıkı bir denetim mekanizmasıyla korunmalıdır. Bu durum, film endüstrisi ve ebeveynler arasında iş birliği içeren bir yaklaşımı da gündeme getirmelidir.
- Yasal düzenleyiciler ile birlikte sivil toplum kuruluşları, film endüstrisi ile iş birliği içinde şiddeti önlemeye yönelik toplumsal sorumluluk projeleri geliştirebilirler. Bu iş birliğinin, toplum nezdinde daha etkili ve kapsamlı önlemlerin alınmasını sağlayabileceği düşünülmektedir.
- Medya içerikleri, içerdikleri şiddete yönelik uygun bir şekilde derecelendirilmeli ve etiketlenmelidir. Örnek olarak yaş sınırlaması uygulaması ele alındığında, şiddetten korunma konusunda tek başına etkili olamamaktadır.
- Sosyal medya, sinema, televizyon, video platformları ve gazeteler başta olmak üzere, şiddet içeriklerinin kullanımına ve yayılmasına yönelik yeni kanun ve yönetmelikler düzenlenmesi gerekliliğinin yanı sıra güçlü bir denetim mekanizmasının oluşturulması oldukça önem arz etmektedir.

Sinemada şiddetin sınırlandırılması ve önlenmesine yönelik alınacak bir dizi önlemin, gerek bireysel gerekse toplumsal şiddeti önlemede etkili olabileceği düşünülmektedir. Medya paydaşlarının bu konuda sorumlu olduklarını hatırlaması ve bilinçli davranmaları da şiddetin normalleştirilmesini önlemede etkili bir unsur olacaktır. Bu kapsamda, film endüstrisinin etik ve sosyal sorumluluklarına odakla-

arak izleyicilere daha güvenli ve bilinçli bir deneyim sunmayı sağlamları, bireylerin ve toplumların güvenliğinin, huzurunun ve duygusal sağlığının korunmasına yönelik edimler kazanılmasında faydalı olacağı öngörülmektedir.

Medya sahiplerinin rating ve izlenme sayısı hırsıyla etik olmayan yollara başvurusu, günümüzde toplumsal yaşamı ve medya etiğini ciddi bir şekilde sarsan bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Haber içeriklerinin dramatize edilmesi veya sansasyonel hâle getirilmesi, izleyici çekme amacıyla haberin gerçeklikten uzaklaşmaya ve tarafsızlığını yitirmesine yol açabilmektedir. Televizyon programları, diziler ve sinema filmlerinde şiddetin abartılı bir şekilde kullanılması veya ahlaki sınırları zorlayan içeriklerin tercih edilmesi ise izleyici sayısını artırma amacıyla etik değerlere zarar verebilmektedir. Bu tür içerikler, özellikle genç izleyici kitlesinin davranışlarını olumsuz etkilemenin yanı sıra toplumun değerlerini sarsmada da önemli bir rol oynayabilmektedir. Medya sahipleri, yayınları sadece ticari gelir elde etme amacıyla değil, aynı zamanda toplumsal sorumluluk bilinciyle izleyiciyle buluşturmalıdır. Bu sayede medyanın toplumsal gelişime pozitif bir katkı sunması sağlanmış olacaktır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarı herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Kaynakça

- Allen, J. J., Ash, S. M., & Anderson, C. A. (2022). Who finds media violence funny? Testing the effects of media violence exposure and dark personality traits. *Psychology of Popular Media*, 11(1), 70-81.
- Anderson, C. A., Berkowitz, L., Donnerstein, E., Huesmann, L. R., Johnson, J. D., Linz, D., . . . Wartella, E. (2003). The influence of media violence on youth. *Psychological Science in the Public Interest*, 4(3), 81-110.
- Avrich, B. (2002). *Selling the sizzle: The magic and logic of entertainment marketing*. Toronto: Maxworks.
- Bandura, A. (1971). *Social learning theory*. New York: General Learning Press.
- Bandura, A., Ross, D., & Ross, S. A. (1963). Imitation of film-mediated aggressive models. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 66(1), 3-11.
- Batalina, K., & Kostiuk, N. (2022). Violence in the context of world cinema history. *Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts Series in Audiovisual Art and Production*, 5(1), 54-63.

- Box Office Türkiye. (2023, Eylül 13). Türk Filmleri Seyirci Rekoru - İlk 100 (1989'dan günümüze). Box Office Türkiye: <https://boxofficeturkiye.com/tum-zamanlar/seyirci-rekorlari/turk-filmleri> adresinden alınmıştır.
- Bushman, B. J. (2016). Violent media and hostile appraisals: A meta-analytic review. *Aggressive Behavior*, 42(6), 605-613.
- Cantor, J. (2000). Media violence. *Journal of Adolescent Health*, 27(2), 30-34.
- Carter, C., & Weaver, C. K. (2003). *Violence and the media*. Buckingham: Open University Press.
- Creswell, J. (2002). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed method approaches*. London: Sage Publications.
- Devlin, M. B., Chambers, L. T., & Callison, C. (2011). Targeting mood: Using comedy or serious movie trailers. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 55(4), 581-595.
- Erdem, M. N. (2020). Medya içeriğinde şiddetin sunumu üzerine argümantatif bir çalışma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 1198-1217.
- Faber, R. J., & O'Guinn, T. C. (1984). Effect of media advertising and other sources on movie selection. *Journalism Quarterly*, 61(2), 371-377.
- Fanti, K. A., Vanman, E., Henrich, C. C., & Avraamides, M. N. (2009). Desensitization to media violence over a short period of time. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, 35(2), 179-187.
- Felson, R. B. (1996). Mass media effects on violent behavior. *Annual Review of Sociology*, 22(1), 103-128.
- Gerbner, G., Gross, L., Eleey, M. F., Jackson-Beeck, M., Jeffries-Fox, S., & Signorielli, N. (1977). TV violence profile no. 8: The highlights. *Journal of Communication*, 27(2), 171-180.
- Gerbner, G. (1994). There is no free market in television. *Hofstra Law Review*, 22(4), 879-884.
- Greene, K., & Krcmar, M. (2005). Predicting exposure to and liking of media violence: A uses and gratifications approach. *Communication Studies*, 56(1), 71-93.
- Grønstad, A. (2008). *Transfigurations: Violence, death and masculinity in American cinema*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Gül, M. E., & Sepetci, T. (2018). Sinemada şiddetin estetize edilmesi: Zincirsiz ve Birkaç Dolar İçin filmlerinin metinlerarası karşılaştırması. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 3(5), 21-42.
- Hamilton, J. T. (2000). *Channeling violence: The economic market for violent television programming*. Princeton: Princeton University Press.
- Hixson, T. K. (2006). Mission possible: Targeting trailers to movie audiences. *Journal of Targeting, Measurement and Analysis for Marketing*(14), 210-224.

- Hoyt, J. L. (1970). Effect of media violence "justification" on aggression. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 14(4), 455-464.
- Jerrick, D., & Crosby, E. (2013). The effectiveness of film trailers: Evidence from the college student market. *UW-L Journal of Undergraduate Research*(16), 1-13.
- Kahya, Y. (2018). Medyanın gençler üzerinde sosyal sapma ve şiddet bağlamında etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(45), 43-57.
- Kalkan, H. S. (2018). Şiddet mi? Hani nerede? *Psikeseinema Dergisi*(15), 70-76.
- Kernan, L. (2004). *Coming attractions: Reading American movie trailers*. Austin: University of Texas Press.
- Kılınçarslan, Y. (2015). Sinemada bir pazarlama unsuru olarak film fragmanları. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 32-53.
- Kittler, F. (2009). Towards an ontology of media. *Theory, Culture & Society*, 26(2-3), 23-31.
- Krahé, B. (2017). Media violence use as a risk factor for aggressive behaviour in adolescence. W. Stroebe, & M. Hewstone içinde, *European Review of Social Psychology* (s. 71-106). London: Routledge.
- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology*. London: Sage Publications.
- Kronja, I. (2006). The aesthetics of violence in recent Serbian cinema: Masculinity in crisis. *Film Criticism*, 30(3), 17-37.
- Küçük Durur, E. (2022). Kabullenilmiş şiddet olarak Stockholm sendromu ve sinema filmlerinde Stockholm sendromlu kadın temsili. *Advances in Women's Studies*, 4(2), 45-48.
- Modig, E., Dahlén, M., & Colliander, J. (2014). Consumer-perceived signals of 'creative' versus 'efficient' advertising: Investigating the roles of expense and effort. *International Journal of Advertising*, 33(1), 137-154.
- Murray, J. P. (2008). Media violence: The effects are both real and strong. *American Behavioral Scientist*, 51(8), 1212-1230.
- Mutlu, E. (1997). Televizyon, çocuklar ve şiddet. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* | (4), 41-77.
- Orta, N. (2020). Komedi filmlerinde şiddetin sunumu: Türkiye'de en çok izlenen komedi filmleri üzerine içerik analizi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*(34), 354-376.
- Özer, Ö. (2017). Medyada şiddet kullanımı: Şiddet ekonomisi, medyanın ideolojik şiddeti ve yetiştirme kuramı açısından bir değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*(27), 1-19.
- Reid, P., & Finchilescu, G. (1995). The disempowering effects of media violence against women on college women. *Psychology of Women Quarterly*, 19(3), 397-411.

- Riffe, D., Lacy, S., & Fico, F. G. (2005). *Analyzing Media Messages: Using Quantitative Content Analysis in Research*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Rosita, E., & Prathisara, G. (2022). Representation of violence value in Joker Film. *Commicast*, 3(1), 92-104.
- Schooler, C., & Flora, J. A. (1996). Pervasive media violence. *Annual Review of Public Health*, 17(1), 275-298.
- Shomron, B., & Schejter, A. (2021). Violence and crime as inhibitors of capabilities: the case of Palestinian-Israelis and Israeli mass media. *The Communication Review*, 24(2), 167-191.
- Siddegowda, S. (2023). Cinema and the non-violence versus violence discourse: a review of the film RRR. *Media Asia*, 50(3), 492-497.
- Söğütlüer, T., & Başer, E. (2023). Reklam unsuru olarak fragmanlar: Dijital platformlarla birlikte fragmanların değişen yapısı. *Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Araştırma Dergisi*(22), 171-190.
- Stemler, S. (2000). An overview of content analysis. *Practical Assessment, Research and Evaluation*, 7(1), 1-6.
- Suckfüll, M., & Moellering, K. (2015). The differential success of movie trailers. *Journal of Retailing and Consumer Services*(22), 138-144.
- Takahashi, J., Hasegawa, K., Sugiyama, K., & Watanabe, M. (2000). A new movie summarization algorithm for effective movie selection: Toward human content interfacedesign. *Bulletin of Japanese Society for Science of Design*, 142(1), 41-50.
- Taylan, H. (2010). Medyada şiddet efsanesi: Eleştirel bir giriş. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (24), 275-278.
- Trend, D. (2008). Medyada şiddet efsanesi: Eleştirel bir giriş. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Uysal, M. (2006). Medya ve şiddet. *Toplumsal Bir Sorun Olarak Şiddet Sempozyumu*, (s. 121-128). Ankara.
- Wasko, J. (2004). *How Hollywood works*. London: Sage Publications.
- Willis, E., & Strasburger, V. C. (1998). Media violence. *Pediatric Clinics of North America*, 45(2), 319-331.
- Yılmazok, L. (2016). Dağılan beyin parçalarına gülmek: Quentin Tarantino filmlerinde şiddet ve mizah. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*(25), 179-193.